

ISLOM DINI

Xolmurodov Shaxzod

Ashirov Diyorbek

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Samarqand filiali talabalari

Anottatsiya: Dinning ahamati, uning hususiyati, inson qadr qimmatini.

Kalit sozlar: Islom dini, Quorni karim, Muhammad (s.a.v), o'zbek allomalarini islom dini yoyilishiga qoshgan hissasi, Shavkat Mirziyoevni islom dini haqidagi fikirlari.

Yurtboshimiz Shavkat Mirziyoevning Islom dini haqida sozlagan nutqida shunday deydi:

"Shu ma'noda bizning buyuk ajdodlarimiz - Islom dunyosining mutafakkirlari yutuqlari, ularning jahon tamadduni taraqqiyotiga qoshgan mislsiz hissalarini o'rganish va ommalashtirish o'ta muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston islomiy madaniyat noyob merosiga ega va Imom al-Buxoriy, Imom at-Termiziy, Abu Rayhon Beruniy, al-Xorazmiy, Imom al-Moturidiy va boshqa buyuk arboblarning nomlari nafaqat musulmon mamlakatlari va butun dunyoga yaxshi tanish", deb aytgan Shavkat Mirziyoev.

Islom dini, Allah taolo tomonidan jamiyatga kelgan eng oxirgi dini hisoblanadi va "islom" arab tilidagi "poklon uchun sayr qilish", "top qo'yib turish" yoki "safo joylashishi" ma'nolarga ega. Islom, birga Qur'oni Karim va Sunnatiga qarang, barcha mushkulliklar va qiyinchiliklarga qarshi qoyiladi hamda insonning hayoti uchun foydali va tamommuvofiq talim beradi.

Islom dini turli amal ko'rsatish, ibodat, tovush va davomat, huquqni bajarish, adabiyoti, axloqni oshirish va boshqa ikki yuzdan ko'p muddatlar bo'yicha tartib qilingan ibodat va vazifalarni o'z ichiga olgan. Islomda, bir o'g'rig'iga, jinsiy xavfsizlikka, xush kelib kiringan odamga hurmat etiladi va to'g'ri, ishonchli biznes olishga loyiq talablar qo'yiladi.

Islom dini uning ilmiy asoslari bo'yicha o'rganish imkonini ham beradi. Bu asosda, Islom tarixi, Fiqh, Hadis, Tafsir, Arabic va boshqa fanlar kiritiladi. Islom dini jahon bo'ylab kamida 1.8 milliard kishi hamda Boshqa Diniy mamlakatlarda ham turli mabaraiq bilan qabul qilingan.

Islom dini insonning sog'lig'iga, fikr va ruhiy yaxshilikka tegincha ishonch va intilosizlik hisoblanadi. Islam uy jihatidan insonning ijtimoiy amal vaqa barqarorligini o'rnatmaydi, balki ishonlilik, hurmat, xayrlilik, ichki tozalik va shifo yoki sukunat ko'rsatish orqali uni jamlashni xohlaydi. Islom dinining asosiy g'oyalari, toluq, yaxshi va adolatli hayot egasi bo'lishdir.

Islom dini, insonning boshqa insonlarga qarshi barmoq ko'rsatishini qadrlaydi, jinsiy xavfsizligini himoya qiladi, birodarlik va hurmatni xam asos qilib qo'yadi.

Islom, inson hayoti boyicha ishonchli, sodiq va sotilgan biznesga e'tibor qaratadi, bevolqa qarshi va xavfli moddalarni ishlatishni qat'iy nazarotdan o'tkazadi.

Islom dinining boshqaruv chog'idagi to'qima, mushfiklik, duasozlik va adolatlik insonlarning huquq va erkiga qarshi muvofiq voqealar ko'rsatkichidir. Bularning qiymati qon va qonuniylik bilan o'ta bilan cheganligi va ishlamoqchi bo'lmagan insonlarga ham his etishi kerak.

Islom, adolatli ta'sir va uning ichki va tuzilmaviy huquqi bo'yicha har bir insonning qadrini qoyadi va barcha insonlarni quvnoq suratda ko'rib chiqishni taxmin etadi.

Islom dini, boshqa diniy va milliy g'oyalar bilan qarshi tortishni nazoratdan o'tkazadi, bular hammasi insonlarni uning o'ziga do'stligi va muhabbatiga aylanadi.

Bu bosh g'oyalarni qondirib o'tirish, har bir insonning o'zini ozod his qilishni xohlashi va boshqalar bilan birodarlik va hurmatni xam asos qilib qo'yishiga imkon beradi.

Muhammad ibn Abdullah Paygambar (S.A.V.), Islom dini bo'yicha insoniyat tarixida o'yinchi ayon hisoblanadi. U 570 yilda Makkada tug'ilgan edi va 632 yilda Madinada vafot etdi.

Paygambar, 40 yoshgartan ilgari, 610-yil zodiakning Laylatul Qadr kuni bergan nurlandi va Qur'oni Karimni qabul qilishga chiqdi. U Qur'on o'qishini o'rganish, o'qiganlarni yodda saqlash va undan tilga tarjima qilishga xizmat qildi.

Paygambar, islom dini bo'yicha paygambar va shariy'i hukmlarni uch yillik harakati davomida makkada o'qitgan va 622 yilda Madinaga ko'chgan paytida islom hatto boshqa millatlarga murojatlar qiluvchi millat bo'lgan. Shu tariqa Muhammad (S.A.V.) va muqaddas Qur'oni Karimiga asoslanadigan sayrisiz sharoitlar va o'fazar bilan yosh-qari insonlar o'zlarining mustaqilligi va unga rioya qilingan adolatli teng huquqli bo'ldi.

Muhammad (S.A.V.) adolat, hurmat, ikki yuzlilik va qonuniylikni huddiy to'g'ri qilish bilan bog'liq hisoblanadi. U shunday bo'lishga harakat qilgan ki, uning guruhi orasidagi muhabbat, suhbat va munosabat quvnoq bo'lishi ham asosan birdam bo'lishi uchun edi. Shuningdek, Muhammad (S.A.V.) nihoyat, insonlarni unga murojaat qilib bir-biriga layoqat qilishni o'rgatdi. Paygambar Muhammad (S.A.V.)ning hayot uchun qilgan fikringizni o'rganish va ularni amalda mustahkam qilish uchun bilim va amal yig'ishimiz kerak. U marhumlikdan keyin-juda ham, onamiz yoki ota-onalarimizga topshirilgan qadrlaringizni muhafaza qilish ham oxirgi talabdir.

Qur'oni Karim, Islom dini bo'yicha hukm qiluvchi asosiy manba hisoblanadi va birinchi paytgacha Paygambar Muhammad (S.A.V.)ga nozil bo'lib, 23 yillik davomida o'qib yozilgan bo'lib, bu davomda ayatlar qahramonlari o'rtasida sababi yoq bo'lib,

jamiyatni unga ishonch va adolatga chaqira olish kerakligi aytiladi.

Hazrat Jibrelning Muhammad (S.A.V.)ga yo'l qo'ygan an'anaviy qismida Qur'oni Karim, inkor etkan millatdagi odamlarni ko'tarib olgan hamda ularning haqiqiylik, adolat, hurmat va yaqinlik qo'llanganligi hisoblanadi. Qur'oni Karim nozil bo'lishining sariini Fasting (Ramadan) oyi etib olinadi. Uning birinchi paytida Muhammad (S.A.V.) jasorat insonlariga amal qilishni, qadrlashni, ijtimoiy xushnudlikni yaxshi qilishni o'rganishga davom etdi, bundan keyin esa uning uyg'onish tarzi, katta-hol fikrlari, vaqti judamizda qilingan savollar asosida Qur'oni Karimning ayatlariga qaytib kelishlar qo'lga kiritildi.

Qur'oni Karim, ummadigan voqealarga, jahonda chaqiramayotgan oqibatlar, yaxshilik qilish va boshqa binolar hamda tegishli talablar, nozik narsalarni sayrlamoq, ota-ona, nafaqat, do'stim, yarimorali va barcha insonlarga imkon berish va haqiqiy paqonni ta'minlash haqida ko'rsatmalarning ijrosi hisoblanadi. Qur'oni Karim, insonning hayotida sodiq, yangilashgan va Juda eng muhim ko'ng'irat qilishni umid qilgan sharhlarini o'z ichiga olgan markaziy xissor bo'lmakka qaror qiladi.

O'zbek allomalarining islom diniga qo'shishiga doir har qanday keldi-kuydi ajralib chiqish mumkin, lekin ulardan ko'plari islom dinida katta ko'kshilik qilgan, uning ilmiy-tarixiy sohasida keng mashhur bo'lgan shaxslardir.

O'zbek allomalari, islom dini bilan bir qatorda, tarixi, falsafa, adabiyot, ilm-fan, yuridik oyoqlar va boshqa ko'plab sohalarida ham o'zlarining yuqori saviyasini namoyish etishganlar.

Al-Xorazmiy - Islom dunyosining Tarixi ilmi, Al-Jabr falsafasi va hisob-kitob asarlari bilan mashhur. U ayniqsa, Algebra sohasining otasi deb ataladi va, yirminchi asrni ottiz yilliklari, yirik shaxslardan biri bo'lgan Timur imperatorining ham ish biriktirib korsatqilik qilingan.

Al-Buxoriy - Ozodlik, birodarlik, qonuniylik, muhabbat va hurmat asosligi bo'yicha, islom shariatining asoslari to'g'risida yirik kitob yozuvchisi bo'lgan, Al-Jomiu's Sahih haddis asarining yozuvchisidir.

Abu Rayhon Beruniy - O'zbekiston asosiy mantiqiy ongli bosqichlari hamda so'z san'ati tarixini o'rganish bo'yicha katta ro'yxatli asarlar yozgan, siyosiy-faslavliljab muxlisligi tufayli tarixning ilmiy taraqqiyotida o'rnatilgan Al-Biruniy universitetiga ishona bo'lgan muxlis va ilmiy yaratuvchidir.

Ahmad Yassaviy - madaniyat vazirligi va diniy yuhuslar bilan mashhur bo'lgan, qasidalarida Islom dini, shariat va adabiyoti ustuvor ko'rinishini topgan, O'zbekiston, Qozog'iston, Turkiya va dastlabki yurtimizdagi yurtdoshlarimiz orasida ham aziz o'rin egallagan alloma bo'ldi.

Imom Termiziy - asosan Nafaqat hadislariga doir Shaxsiya asarlarini yozgan bilan birga, sharqiy Navoiyning yozilishi va to'liq aynalashtirishi qilinadigan kulgu va nahor asarlarini ham yozgan tinch muxlis va yorqin dindor bo'lib, Al-Jomiu's Sahihi

Asari sharhida tavsif qilinadi.

Bu faqat turli xil allomalar orasidan bir nechta misol bo'lib, o'zlarining ilmi yaratuvchiliklari yuzaga chiqib, islom diniga qo'shishga, islom dinining fikrli va amaliy to'plamlarini o'rganishga ilhomlanishga olib kelmoqda.

Foydalanilganadabiyotlar:

1. Ulmasjonovich K. S. Mystical and philosophical foundations of human interaction. – 2021.

2. Саматов Х. У. Социальные вопросы в учении Махдуми Азами Касани //Ученый XXI века. – 2016. – №. 2-1 (15). – С. 63-66.

3. Саматов Х. У. ПАРАДИГМАЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА //Парадигма современной науки в условиях модернизации и инновационного развития научной мысли: теория и практика. – 2022. – С. 406-408.

4. Samatov K. Issues Naqshbandi teaching peace and harmony in society //Theoretical & Applied Science. – 2016. – №. 2. – С. 175-179.

5. САМАТОВ Х. МАХДУМИ АЪЗАМ КОСОНИЙНИНГ ДАВЛАТНИ БОШҚАРИШ ВА ХАЛҚ БИЛАН МУЛОҚОТ ҚИЛИШГА ОИД ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ҚАРАШЛАРИ //Journal of Social Sciences. – 2022. – Т. 1. – №. 02. – С. 63-72.

6. Ulmasjonovich K. S. Mystical and philosophical foundations of human interaction (based on the teachings of makhdumi Azami Kasani). – 2021.